

УДК 69.032.6:725.94(043.2)

СПОСОБИ ФОРМОУТВОРЕННЯ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ

ОБУХОВСЬКА Любава

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Сьогодні роль і місце малих архітектурних форм у дизайні архітектурного середовища помітно змінилася. Враховуючи розширення функціонального ряду та місць встановлення цих об'єктів у просторі, виникають нові аспекти відносно їх зовнішнього вигляду. У дослідженні з позиції предметного дизайну розглядаються поліфункціональні малі архітектурні форми як нові перспективні об'єкти дизайну. На основі ключових факторів формоутворення та композиційних схем поліфункціональних малих архітектурних форм визначено способи їх формоутворення, які дають можливість значної варіативності та індивідуальності створюваних об'єктів.

Ключові слова: поліфункціональні малі архітектурні форми, предметний дизайн, формоутворення, блокування форм, взаємодія елементів.

ВСТУП

У сучасному благоустрої територій і ландшафтному дизайні значну роль відіграють малі архітектурні форми. Саме їх прерогативою лишається забезпечення важливого для сприйняття міського простору, що постійно змінюється, переходу з людського розміру до габаритів будівель, вулиць і площ.

Сьогодні про малі архітектурні форми можна говорити як про цілком самостійні об'єкти предметного дизайну, а виходячи з цього, кожна мала архітектурна форма, крім власної функції та конкретного місця локації, має свої структурні особливості і певний зовнішній вигляд.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Враховуючи розширення функціонального ряду і місць встановлення малих архітектурних форм у середовищі, виникають нові аспекти щодо їх зовнішнього вигляду. Зважаючи на сучасні тенденції у архітектурній і дизайнерській індустрії, а також тенденцію до розширення функцій того або іншого простору, пристрою, речі тощо, що теж торкнулося і малих архітектурних форм, способи формоутворення при створенні нових об'єктів варто розглянути глибше та деталізувати нюанси можливих варіацій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Створення нових малих архітектурних форм для благоустрою українських міст, особливо їх введення в історичне середовище, враховуючи сучасні потреби суспільства й особливості сьогоденної архітектурної і дизайнерської індустрії, – багатовекторна художньо-конструктивна діяльність. Вона потребує індивідуального і комплексного підходів у проектуванні принципово нових об'єктів. Такими у найближчому майбутньому можуть стати поліфункціональні малі архітектурні форми. Поліфункціональна мала архітектурна форма [1] – це цілісний, композиційно завершений об'єкт, в якому доцільно поєднано кілька різних за призначенням видів, а по суті функцій простих малих архітектурних форм з точки зору його (тобто об'єкту) конкретного місцезонашування і художнього задуму дизайнера.

Поліфункціональна мала архітектурна форма може бути і в основному є повноцінною завершеною сучасною композицією. Тому їх об'ємно-просторове формування має певні особливості, а саме композиційні взаємозв'язки і схеми у їхній структурі [2], які дають можливість значної варіативності та індивідуальності створюваних об'єктів. У сучасній архітектурі спостерігається тенденція до переходу малих архітектурних форм із зовнішнього середовища в інтер'єри. Крім того, відбувається процес перетворення елементів побутового й технічного дизайну в малі архітектурні форми. У інтер'єрах з'являється гігантський «посуд», декоративні «печі», що розчленовують простір; меблі з мобільного обладнання перетворюються в стаціонарні яруси амфітеатру, прикрашені квітами [3, с. 112]; труби вентиляції й опалення створюють пластичні композиції – щось середнє між абстрактною скульптурою й альтанкою, т.зв. «інтер'єром в інтер'єрі». Кращим прикладом цього є офіс компанії «Google» у Цюриху, Швейцарія.

Саме цим пояснюється велике поширення у сучасних ансамблях та інтер'єрах самостійних просторових композицій із малих архітектурних форм (т. зв. предметний інтер'єр), ніби не пов'язаних з архітектурною основою, але такими, що формують потрібні людині «міні-простори», ізольовані куточки, оздоблення яких має своє обличчя, яке відповідає їхньому призначенню й утворене даним комплексом малих архітектурних форм. Так, на сьогоднішній день малі архітектурні форми завдяки нетрадиційним технологіям і фантазії дизайнерів виступають цілком самостійними об'єктами у середовищному дизайні.

Крім впровадження у структуру малих архітектурних форм різного роду технічних пристроїв або введення елементів монументально-декоративного мистецтва, слід зазначити також їхній тісний зв'язок з ландшафтними (природними) формами середовища [4, 5]. До речі, існуючі здавна тісні зв'язки малих архітектурних форм і ландшафтної архітектури різко зросли з появою нових технічних можливостей ландшафтного дизайну.

Ключові фактори [6], що впливають на формування поліфункціональних малих архітектурних форм, визначено такі:

- умови розташування у середовищі;
- визначення складових функцій;
- гармонізація зовнішнього вигляду.

У відношенні до поліфункціональних малих архітектурних форм ці фактори взаємозалежні і впливають один на одного, а до того ж, формують модель їх формоутворення [6]. З цього випливає, що від визначення і оптимального набору функцій для поліфункціонального об'єкту та від його конкретної точки локації і об'єму відведеного простору залежить зовнішній вигляд і конфігурація об'єкту.

На основі вище зазначених ключових факторів і композиційних схем поліфункціональних малих архітектурних форм визначено п'ять способів формоутворення поліфункціональних малих архітектурних форм, а саме:

- спосіб блокування основоположних об'ємно-просторових форм;

Це виражається у доцільному і в результаті гармонійному поєднанні простих фігур з метою пошуку привабливої композиційної лінії, пластики, загального силуету новостворюваного об'єкту.

- спосіб вільного формоутворення;

Відхід від шаблонів і воля формотворчості, підкріплена нетрадиційними сучасними матеріалами та конструкціями (трубчасті каркаси, текстиль, пластики, надувні й тентові структури), незвичною колористикою і пластикою, робить сьогодні малі архітектурні форми надзвичайно потужним засобом створення будь-якого образного змісту в середовищних об'єктах і системах різного характеру, відтіснивши на задній план у багатьох випадках таку основну функцію малих архітектурних форм в історичних ансамблях, як розвивати у наближених до людини масштабах стильові характеристики «великої» архітектури.

- спосіб гармонійного пропорціонування;

Гармонійне пропорціонування полягає у виваженій рівновазі та масштабності формотворчих елементів, наявності контрасту і нюансу як засобів взаємодії складових, їх підпорядкованості один одному, відношенні окремої частини до цілого, а також складових частин між собою.

- спосіб синтезу мистецтв;

Природа синтезу пов'язана з поєднанням частин предмету на основі взаємодії між ними, для здобуття у результаті його цілісного образу, створюючи таким чином своєрідні об'єкти дизайну. Можливість такого органічного злиття заснована на сумісності ряду загальних властивостей і збереженні власних якостей, властивих кожному виду мистецтва окремо.

- спосіб використання орнаментального мотиву.

Тут орнаментальний мотив виступає як базис або каркас для поступової трансформації графічного зображення, обрису цього мотиву у просторову форму (об'ємну модель).

ВИСНОВКИ

У дослідженні з позиції предметного дизайну розглянуто поліфункціональні малі архітектурні форми як нові перспективні об'єкти предметного дизайну. На основі ключових факторів формоутворення та композиційних схем поліфункціональних малих архітектурних форм визначено способи їх формоутворення, які дають можливість значної варіативності та індивідуальності створюваних об'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Обуховська Л. В. До питання використання у термінології дизайну поняття «поліфункціональні малі архітектурні форми» / Л. В. Обуховська // Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. – К. : «ЦП «Компринт», 2017. – Вип. 12: Мистецтвознавство. – С. 174–182.
2. Обуховська Л. В. Особливості дизайну поліфункціональних малих архітектурних форм: композиційні схеми [Текст] / Л. В. Обуховська // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. – VI(26), Issue 156, 2018. – Budapest, 2018. – P. 15–18.
3. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник [Текст] / Г. Б. Минервин, В. Т. Шимко, А. В. Ефимов и др. – М. : Архитектура-С, 2004. – 288 с.
4. Малые архитектурные формы в благоустройстве населенных мест [Текст]. – К. : Будівельник, 1971. – 252 с.
5. Свідерський В. М. Малі архітектурні форми [Текст] / В. М. Свідерський. – Вид. 2-е, переробл. і доп. – К. : Будівельник, 1976. – 62 с.
6. Обуховська Л. В. Модель формоутворення поліфункціональних малих архітектурних форм [Текст] / Л. В. Обуховська // Актуальні питання мистецтвознавства: виклики ХХІ століття: Збірник матеріалів Міжнародних науково-методичних конференцій в рамках ІХ Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017», м. Харків, 9-12 жовтня 2017 року. – Харків: ХДАДМ, 2017. – С. 245–246.

ОБУКHOVSKA L. METHODS OF FORMATION OF POLIFUNCTIONAL SMALL ARCHITECTURAL FORMS

Today, the role and place of small architectural forms in the design of the architectural environment has changed significantly. Taking into account expansion of functional row and places of establishment of these objects in space, the new aspects arise in relation to their appearance. In the paper from positions of subject design the polifunctional small architectural forms as new perspective objects of design are considered. On the basis of the key factors of the formation and compositional schemes of polifunctional small architectural forms, methods of their forming, which give the opportunity of different variations and individuality of the new-created objects.

Key words: *polifunctional small architectural forms, subject design, formation, blocking of forms, interaction of elements.*